

Spillerum under selve Eksamen, det er vel tænkeligt, at det ene Seminarium vil kunne føre sine Elever lidt videre frem, medens det andet fører dem til et lidt mindre højt Maal, det er muligt; Niveauret vil ikke blive saa strengt, saa absolut som i det modsatte Tilfælde. Men saa paa den anden Side — og det er væsentligt — vil en Censurkommission, som møder omkring i de forskellige Seminarier, aldeles nødvendig komme til at udøve en Censur lige over for Undervisningsmaaden, lige over for Undervisningsmetoden ved de forskellige Seminarier — og ikke alene over for Lærerne, den enkelte Lærer og hans Dygtighed, men ligesom over for den Metode, som bruges i de forskellige Seminarier, og Følgen vil blive, saa sikkert som den er bleven det ved Latinskolerne, at det alt sammen lidt efter lidt, ikke lige straks, men i Løbet af en Menneskealder, vil komme til en Uniformering gennem ministerielle Skrivelser, gennem Cirkulærer, gennem det Tryk, som nødvendigvis fra Administrationens Side vil blive lagt paa Seminarierne. Og dette kan ikke være anderledes, idet det ligger i Administrationens Natur, at den, naar den har Loven i sin Haand, og mener, at den eller den Vej er den rigtige at gaa, søger at bringe sin Mening til Gjældighed; uden at det derfor er aldeles afgjort, at denne Mening absolut altid er den rigtige. Jeg er altsaa overbevist om, at man herigennem vil, ikke lige straks, men lidt efter lidt, komme til en Uniformering og saaledes, at man langt heller, hvis man af økonomiske Grunde kunde, maatte gaa over til kun at have Statsseminarier, og ikke at have Fri-seminarier ved Siden af disse. Jeg henviste til Forholdet ved Latinskolerne, og der er ogsaa henvist dertil fra den modsatte Side. Man har sagt, at der havde vi ogsaa i gamle Dage haft en anden Ordning. Der havde vi haft en Eksamenkommission, det vil sige, den vedkommende maatte gaa til Universitetet og tage Eksamen Artium der; men det forlod man, og det har været heldigt, at man forlod det; Udviklingen er gaaet udmærket godt, og der har ikke været noget at klage over. Ja det er meget væsentligt at komme til et bestemt upartist Resultat med Hensyn til, hvor vidt Følgerne, af den Ordning, som blev indført i 1849 have været saa ubetinget heldige eller ej. Der lever vel mange her i vort Land, som have gaaet i Skole før 1849, men der lever ikke saa overordentlig mange, som før dette Aar først have gaaet i Skole, og derefter ere blevene voksne Mennesker, der kunne bedømme Skoleordningen før 1849, og nu

give os andre en tilstrækkelig klar og tydelig Efterretning om, hvorledes Tilstanden den Gang var i Forhold til, hvad den er nu. Men af de Underretninger, som man erholder gennem det, man læser sig til om Tilstanden i tidligere Tider, tror jeg, jeg har i alt Fald faaet det bestemte Indtryk, at der den Gang var en betydelig større Forskel paa de forskellige Skoler end nu. Forholdet var den Gang, at der maaske lettere kom Skoler til Stede, som vare daarligere, end de burde være, end der nu gør, det er meget muligt; men det turde ogsaa være, at der efter den Tids Ordning lettere kunde komme Skoler til Stede, der vare særlig udmærkede, end det let er muligt under den nuværende Ordning. Jeg har i alt Fald en aldeles bestemt Opfattelse fra den Tid, jeg selv gif i Skole — det var i Halvtredserne, altsaa kort efter den ny Ordnings Indførelse — at da var der langt større Frihed for Skolerne end nu med Hensyn til Undervisningsmetoderne, Undervisningsmaaderne, og jeg er aldeles overbevist om, at hvad der er sket over for Latinskolerne vil ogsaa ske, og vil nødvendigvis komme til at ske over for Seminarierne, hvis man vil gaa den Vej, som paa dette Punkt er foreslaaet. Hertil kommer endnu en Ting. Hvad Latinskoleordningen angaar, er det jo dog saaledes, at der er Skoler, som ikke ville underkaste sig Regeringskontrollen, og som ikke ønske, at blive anerkendte, og de kunne ogsaa blive fri derfor. Der findes saadanne Skoler her i Landet, som ikke have ønsket Anerkendelse, og som altsaa uddanne deres Elever, og som fende dem til andre Skoler for der at tage Eksamen Artium, Studentereksamen. Lovforslaget kender kun af Regeringen anerkendte Fri-seminarier; derimod ikkeanerkendte Fri-seminarier kunne slet ikke komme til at eksistere efter Lovforslaget. Det er altsaa en betydelig Stærkelse, en betydelig strengere Stilling over for den private Undervisning ved Seminarierne end over for den private Undervisning ved Latinskolerne. Nu indvendes der fra den anden Side mod den nuværende Ordning forskellige Ting, som jeg ikke kan lægge stor Vægt paa. Der er saaledes af det ærede Medlem for Bogen (M. Nielsen) talt en hel Del om, at den nuværende Ordning var særlig udmærket for de Folk, som han kaldte Eksamenmennesker, hvorimod Folk, der maaske i og for sig være langt dygtigere, ikke saa let kunde komme igennem nu, som de kunde, naar de kunde opnaa at blive eksaminerede af deres egne Lærere. Ja, for det første maa jeg nu sige, at det er ikke noget ondt eller slemt, at man kan